

out mainly at the level of departmental legal acts, which in turn allows not only to regulate in detail all areas their activities, and also reduces the time of investigation of crimes and significantly increases the quantitative and qualitative results of the police work.

The author has concluded that the system of forensic institutions in Germany is sufficiently developed and progressive, and the quality of not only research but also training is high, while in the system of the National Police of Ukraine and criminal police in particular, such structural units, unfortunately, are not provided.

Keywords: forensic institutions, forensic laboratories, police, legal regulation, administrative status, Germany, foreign experience.

УДК 343.985.4

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-4-257-263

Лісьняк А. І.[©]

аспірант

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Висвітлено деякі аспекти розслідування масових заворушень. Розглянуто організаційно-тактичні особливості проведення огляду під час розслідування масових заворушень для більш швидкого розслідування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень.

Визначено, що механізм учинення більшості кримінальних правопорушень має у своєму складі такий елемент, як сліди злочинної діяльності. З огляду на це, працівники правоохоронних органів здійснюють ряд заходів та дій для збирання слідів вчинення суспільно-небезпечних діянь. На початковому етапі розслідування важливе значення для отримання доказової інформації мають різні види оглядів. Загалом, огляд є первинною і невідкладною СРД. Це пояснюється необхідністю отримання інформації про обставини події у первинному, незміненому стані, бо будь-яке зволікання спричиняє втрату речових доказів та зміну слідової картини. При розслідуванні масових заворушень кількість доказової інформації, що може бути вилучена під час ефективного проведення оглядів різних категорій, досить значна. Тому особливості їх здійснення є обов'язковою умовою дослідження методики розслідування визначених кримінальних правопорушень.

Крім того, наголошено, що до складу СРД по цій категорії справ бажано залучати: працівників патрульної поліції – для забезпечення охорони місця події; експертів НДЕКЦ – для вилучення слідів біологічного походження, що могли залишитись на місці події внаслідок боротьби; працівників оперативних підрозділів – для затримання злочинців за «гарячими» слідами. Серед методів огляду може бути як концентричний (від периферії до центра), так і ексцентричний метод: від центра до периферії, коли центром є місце пожежі, погрому, труп або вирва від вибуху.

Ключові слова: масові заворушення, організація, тактика, слідчі (розшукові) дії, огляд.

Постановка проблеми. Механізм учинення більшості кримінальних правопорушень має у своєму складі такий елемент, як сліди злочинної діяльності. З огляду на це, працівники правоохоронних органів здійснюють ряд заходів та дій для збирання слідів учинення суспільно-небезпечних діянь. На початковому етапі розслідування важливе значення для отримання доказової інформації мають різні види оглядів. Загалом, огляд є первинною і невідкладною СРД. Це пояснюється необхідністю отримання інформації про обставини події у первинному, незміненому стані, бо будь-яке зволікання спричиняє втрату

© Лісьняк А. І., 2019

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5791-3527>

k_ksmp@dduvs.in.ua

речових доказів та зміну слідової картини. При розслідуванні масових заворушень кількість доказової інформації, що може бути вилучена під час ефективного проведення оглядів різних категорій, досить значна. Тому особливості їх здійснення є обов'язковою умовою дослідження методики розслідування визначених кримінальних правопорушень.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженню концептуальних засад розслідування злочинів присвятили свої праці такі науковці, як В. П. Бахін, Р. С. Белкін, В. К. Весельський, А. Ф. Волобуєв, Л. Д. Гаухман, В. А. Журавель, І. Ш. Жорданія, А. В. Іщенко, В. К. Лисиченко, І. М. Лузгін, В. Г. Лукашевич, Є. Д. Лук'яничков, О. В. Лускатов, М. А. Погорецький, М. В. Салтєвський, Р. Л. Степанюк, К. О. Чаплинський, Ю. М. Черноус, П. В. Шалдирван, В. Ю. Шепітько, М. Г. Шурухнов, М. П. Яблоков та ін. Проте організаційно-тактичні особливості проведення огляду під час розслідування масових заворушень не були досліджені у повному обсязі з урахуванням чинного КПК України та сучасних потреб правоохоронної практики.

Метою статті є дослідження організаційно-тактичних особливостей проведення огляду під час розслідування масових заворушень.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що К. О. Чаплинський на базі вивчення 1270 кримінальних справ підвів підсумок, що під час розслідування злочинів проти особи слідчі огляди було проведено у 100 % випадків [1, с. 22]. Інші науковці зазначають, що у справах у зв'язку з неможливістю своєчасного виїзду СОГ для огляду з поважних причин (масові заворушення ще продовжуються або відсутня достатня кількість слідчих, оперативних працівників та спеціалістів для включення до складу кількох груп) це негативно відображається на результатах його проведення. Інколи це призводило до крадіжок майна з приміщень будівель, які були об'єктом нападу натовпу, та до інших негативних наслідків [2, с. 49].

З приводу визначення поняття огляду, то, наприклад, О. М. Василєв вказує, що це слідча дія, що полягає в безпосередньому сприйнятті, дослідженні і фіксації слідчим чи дізнавачем обстановки місця події, а також у виявленні, фіксації, вилученні слідів і речових доказів для встановлення в можливих межах характеру й обставин події і винних осіб [3, с. 253]. У свою чергу, інша група науковців, формулюють його як процес безпосереднього виявлення, сприйняття і дослідження слідчим об'єктів, що мають значення для справи, їхніх ознак, властивостей, стану та взаємного розташування [4, с. 156].

Прийняття чинного КПК України дало відповідні зміни до об'єктів, що можуть оглядатися. Так, відповідно до ст. 237 КПК України визначено наступні види огляду: огляд місцевості, помешкання, предметів і документів [5]. Тобто в законі прописаний відповідний їх перелік. Хоча більшість вчених криміналістів завжди визначали дещо ширший перелік об'єктів огляду:

- місце події (місцевість або приміщення);
- місцевість або приміщення, що не є місцем події;
- живі особи;
- предмети (знаряддя і сліди злочину чи злочинця);
- труп;
- документи;
- тварини або їхні трупи [6, с. 156]

З огляду на означену класифікацію й розглянемо окремі з них. Огляд місця події М.П.Хилобок визначає як невідкладну слідчу дію, що полягає в безпосередньому сприйнятті слідчим місця події з метою вивчення, фіксації, вилучення й дослідження слідів злочину та інших речових доказів, висунення й перевірки версій про подію злочину, його механізм, учасників, а також для вирішення питань, що можуть мати значення для справи [7, с. 251]. Загалом, огляд місця події при розслідуванні масових заворушень із значною кількістю учасників має певні особливості. Як правило, учасники заворушень об'єднані у натовпі спільною метою. Але під час скоєння суспільно небезпечних дій у процесі масових заворушень неможливо всьому натовпу брати активну участь у погромі одного об'єкта. Авангард натовпу починає погром чергового об'єкта, але більшість з натовпу не може брати участь у ньому у зв'язку з високою скупченістю їх учасників. Тому в погромах конкретних об'єктів беруть участь окремі, найбільш активні групи осіб з натовпу (хоча такі групи можуть бути досить великими за кількістю). Тому для слідства дуже важливо отримати повну (якщо це

можливо) інформацію стосовно маршрутів руху наговпу і погромів по шляху його слідування, груп з окремими цілями, іншими маршрутами й об'єктами нападів. Інколи для огляду значних територій (майдани, вулиці, великі ділянки місцевості) після вчинення масштабних заворушень треба використовувати гелікоптер. Складання протоколу огляду у такому разі важливо у першу чергу для отримання інформації, яка надає загальне уявлення про наслідки заворушень у населеному пункті або регіоні. При цьому виправдано використання відео- та фотозйомки. А результатом такого огляду може бути отримання повної схеми місць подій, які вже потребують детального огляду (залишені автомашини, трупи, місця пожеж і т. ін.). Застосування відеозапису дозволить оперативно вже після закінчення обліту з оглядом місць погромів продемонструвати відеозапис іншим учасникам наступних оглядів. Це надасть їм необхідне уявлення про місця погромів, які вони будуть оглядати [8, с. 34].

Важливе значення під час проведення огляду місця події має вирішення його завдань. Серед них окремі науковці визначають наступні:

- встановлення часу вчинення передбачуваного злочину, часу, протягом якого злочинець знаходився на місці події;
- визначення місця вчинення злочину;
- встановлення потерпілого, даних, що характеризують його особу;
- встановлення осіб, які вчинили хуліганство;
- визначення мотивів і цілей злочину;
- встановлення способу і знарядь вчинення хуліганства;
- встановлення предметів, що зникли (які віднесли злочинці);
- виявлення шляху підходу й відходу злочинців з місця події;
- виявлення шляхів підходу потерпілого;
- встановлення можливих слідів, що могли залишитися на злочинцях [9, с. 165].

Відповідно до визначених завдань виконуються певні підготовчі заходи. Серед них В.В.Степанов окреслює такі:

- встановлення меж місця події, у процесі якого виявляється характер вчинених дій;
- з врахуванням характеру місцевості та інших факторів, визначається порядок просторового охоплення місця події і пересування учасників огляду;
- вирішується питання про організацію роботи учасників огляду, розподілу їх обов'язків;
- проведення заходів, спрямованих на збереження слідів на місці події;
- вирішення питання про застосування технічних засобів, які доцільно використовувати на місці події [10, с. 90-91].

Слід зазначити, що вся адміністративна територія, де проходили масові заворушення, номінально є місцем події, що фактично складається з десятків, сотень або тисяч локальних місць події, які стосуються конкретних епізодів вчинених кримінальних правопорушень. Для огляду кожного локального місця події утворюється слідчо-оперативна група, до складу якої повинен входити слідчий, який є керівником групи, працівник криміналістичного підрозділу, який виконує функції спеціаліста, працівник оперативних підрозділів. Також до огляду місця події може залучатися дільничний офіцер поліції, що обслуговує територію, яка є місцем огляду, та працівники інших підрозділів, виходячи із обстановки місця події та наявності відповідної кількості спеціалістів (судові медики, кіно-, фотодокументалісти, працівники пожежної, вибухотехнічної, кінологічної та інших служб поліції та інших державних органів). Склад слідчо-оперативної групи та взаємодія її членів регламентовані відомчими наказами МВС України.

На наше переконання, до складу СОГ у даній категорії справ бажано залучати:

- працівників патрульної поліції – для забезпечення охорони місця події;
- експертів НДЕКЦ – для вилучення слідів біологічного походження, що могли залишитись на місці події внаслідок боротьби;
- працівників оперативних підрозділів – для затримання злочинців за «гарячими» слідами.

Сліди, що можуть бути залишені на місці події, а також місця їх дислокації, були висвітлені нами у відповідній частині дослідження. Це може допомогти працівникам правоохоронних органів у визначенні пріоритетів щодо черговості проведення їх пошуків. Як зазначає з цього приводу М. В. Салтєвський, правоохоронці мають надавати перевагу у проведенні огляду за тими місцями, де відображення злочинця мають найбільшу вірогідність псування чи знищення. Надалі вилучатимуться сліди там, де можливість їх псування чи знищення є меншою. Наведене

забезпечує принцип невідкладності, котрий полягає у проведенні дій, спрямованих на збирання доказової інформації і нейтралізацію фактів, що впливають на її втрату [11, с. 271].

З цього приводу, доречною є позиція М. М. Єфімова, який акцентує увагу на тому, що отримана інформація дозволить слідству спланувати подальші дії: визначитися з кількістю об'єктів для огляду, кількістю слідчих, оперативних працівників, експертів і спеціалістів, використання необхідної техніки, пошукових приладів та ін. [12, с. 45]

Окремі виявлені на місці події та вилучені в ході його огляду об'єкти можуть бути описані слідчим у протоколі неналежним чином. Так, наприклад, бажано зазначити ідентифікаційні ознаки виявлених та вилучених мобільних телефонів (наприклад, ІМЕІ кожного телефону), індивідуальні ознаки виявленого та вилученого ножа, пневматичного пістолета та набоїв до нього. Вищезазначене свідчить про складність огляду, що зумовлена його багатооб'єктністю. Разом з тим це не може бути причиною недбалого ставлення до фіксації ходу й результатів огляду як у протоколі – процесуальному документі, що може бути визнаний доказом у кримінальному провадженні, так і за допомогою технічних засобів фіксації [13, с. 188].

Важливими є дії патрульних поліції до прибуття СОГ на місце події. Серед них І. Мороз виділяє:

- надати допомогу потерпілому;
- забезпечити попередження можливих наслідків події;
- організувати силами ОВС або громадськості переслідування та затримання злочинця по «гарячих слідах»;

– вжити заходи щодо забезпечення недоторканності обстановки місця події [14, с. 275].

Прибувши на місце події, працівники правоохоронних органів, як зазначає Р. С. Белкін, повинні здійснити наступні заходи:

- перевірити зміни, які відбулися на місці події до його прибуття;
- переконатися, що заходи щодо охорони місця події, надання допомоги потерпілим, ліквідації наслідків вжито та скласти план огляду;
- визначитися з колом учасників огляду і провести інструктивну нараду;
- отримати оперативну інформацію для висунення слідчих та розшукових версій;
- встановити особу потерпілого (свідків) і при необхідності опитати їх, дати завдання оперативним працівникам щодо встановлення зазначених осіб;
- видалити з місця події сторонніх осіб, які не пов'язані з проведенням огляду;
- організувати переслідування і затримання злочинців за “гарячими” слідами;
- забезпечити збереження речових доказів та охорону обстановки місця події;
- оповістити територіальні органи про характер злочину та прикмети злочинців;
- організувати спостереження у місцях можливої появи хуліганів;
- використовувати (при необхідності) засоби масової інформації [15, с. 558].

В якості понятих інколи треба запрошувати відомих у населеному пункті поважних осіб, які користуються авторитетом серед населення і можуть виступити свого роду гарантом об'єктивності і неупередженості слідства (інколи треба враховувати ставлення більшості з населення до масових заворушень – коли йдеться, наприклад, про міжнаціональний або міжконфесійний конфлікти або коли «обличчя ворога» асоціюється у більшості населення із представниками органів місцевої влади і, відповідно, з останніми ототожнюються слідчі). Огляд місця події передбачає обрання методів, які визначають його послідовність. Зокрема, М. В. Салтєвський визначає (залежно від способів пересування під час огляду): ексцентричний спосіб – рух по спіралі від центра до периферії; концентричний – рух від периферії до центра; фронтальний – дослідження об'єктів, розташованих на одній лінії; секторний – вивчення території по секторах; вузловий – об'єкт поділяється на ділянки, вузли, квадрати [16, с. 236-237].

У свою чергу, П. В. Шалдирван вказує на те, що це може бути як концентричний (від периферії до центра), так і ексцентричний метод: від центра до периферії, коли центром є місце пожежі, погрому, труп або вирва від вибуху [17, с. 134].

Під час оглядової стадії повинен уявити характер події, а також встановити положення предметів і явищ шляхом визначення їх взаємозв'язку. Після чого визначає межі огляду, порядок руху учасників огляду та методи дослідження окремих елементів та обстановки в цілому. На робочому етапі слідчий повинен пам'ятати, що його діяльність повинна бути спрямована на вирішення таких завдань: 1) виявити ознаки, що свідчать про

вчинення саме цього правопорушення; 2) встановити спосіб вчинення кримінального правопорушення; 3) встановити конкретний предмет кримінального правопорушення, його кількість, а також його власника (розповсюджувача); 4) організувати пошук і фіксацію слідів, які можуть вказувати на особу правопорушника чи про спосіб вчинення кримінального правопорушення; 5) встановити осіб, які могли бачити як відбувалося кримінальне правопорушення; 6) якнайповніше вивчити та зафіксувати в протоколі і додатках до нього обстановку місця події [18, с. 139].

Огляд місця події у справах про застосування у процесі погромів вибухових пристроїв необхідно проводити за участю фахівця (співробітника експертної установи, що спеціалізується на дослідженні вибухових речовин і слідів вибуху, піротехніка або іншого фахівця в галузі вибухової справи, у тому числі – зі складу спеціальних груп зі знешкодження вибухових пристроїв відповідних підрозділів МВС). Це може дозволити вже на початковому етапі огляду місця події зробити ймовірний висновок про застосований вибуховий пристрій, допоможе встановити картину скоєного злочину, а також визначити межі і площі огляду. Сліди, що фіксуються на місці вибуху, умовно можна розділити на три групи: звичайні сліди перебування і дій на місці події; сліди вибуху; сліди, що характеризують спосіб виготовлення вибухових пристроїв і рівень професіоналізму виготовлювача [19, с. 12].

При огляді зброї, після фіксації її в місці виявлення, із вказівкою точної відстані від нерухомих орієнтирів, необхідної для масштабної прив'язки, спочатку вживаються заходи до виявлення відбитків пальців рук на зовнішніх частинах зброї, що здебільшого можуть бути на її гладких дерев'яних, пластикових і металевих поверхнях. При цьому треба враховувати, що зброя нерідко покривається тонким шаром мастила, що є істотною перешкодою для виявлення і фіксації відбитків звичайними прийомами. У таких випадках слідчий повинен вжити заходів до зберігання слідів, щоб експерт виявив та зафіксував їх у лабораторних умовах [20, с. 366].

Треба також враховувати, що на зброї можуть бути виявлені сліди рукавичок. Технічне виявлення таких слідів не є дуже складною операцією, проте на практиці може виникнути складність у розпізнанні цих слідів – у них немає такої ознаки оголеної руки, як папілярні візерунки. Одночасно вилучаються мікросліди, різного роду забруднення (пил, бруд, волосся, текстильні волокна-накладення). Найчастіше ці сліди можуть бути виявлені на деталях зброї із жорсткою поверхнею [21, с. 24].

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що при розслідуванні масових заворушень кількість доказової інформації, що може бути вилучена під час ефективного проведення оглядів різних категорій, досить значна. Тому на початковому етапі розслідування важливе значення для отримання доказової інформації мають різні види оглядів. Загалом, огляд є первинною і невідкладною СРД. Це пояснюється необхідністю отримання інформації про обставини події у первинному, незміненому стані, бо будь-яке зволікання спричиняє втрату речових доказів та зміну слідової картини. До складу СОГ у даній категорії справ бажано залучати: працівників патрульної поліції – для забезпечення охорони місця події; експертів НДЕКЦ – для вилучення слідів біологічного походження, що могли залишитись на місці події внаслідок боротьби; працівників оперативних підрозділів – для затримання злочинців за «гарячими» слідами. Серед методів огляду може бути як концентричний (від периферії до центра), так і ексцентричний метод: від центра до периферії, коли центром є місце пожежі, погрому, труп або вирва від вибуху.

Список використаних джерел

1. Чаплинський К. О. Організаційно-тактичні основи проведення слідчого огляду. Криміналістичний вісник. 2011. № 1 (15). С. 22-29.
2. Шаталов А. С. Техничко-криміналістическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений, совершенных в условиях массовых беспорядков: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. М. : ВЮЗШ МВД РФ, 1993. 176 с.
3. Криміналістика : учеб. ; под ред. А. Н. Васильева. М. : Изд-во МГУ, 1980. 253 с.
4. Криміналістика : навч. посібник / Р. І. Благута, Р. І. Сибірняк, В. М. Бараняк та ін. ; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. К. Атіка, 2012. 496 с.
5. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

6. Хилобок М. П. Следственный осмотр. Криминалистика: учебник ; под ред. Б. А. Викторова и Р. С. Белкина. М.: Юр. лит., 1976. 251 с.
7. Особенности расследования массовых беспорядков: метод. пособие / В. Н. Григорьев, Л. В. Капица, В. Н. Махов, Г. И. Пичкалева. М. : НИИ проблем укрепления законности и правопорядка, 1995. 100 с.
8. Осмотр места происшествия: Справочник следователя. Рук. авт. кол. А. А. Леви. – М. : Юрид. лит., 1979. – 165 с.
9. Степанов В. В. Современные проблемы осмотра места происшествия / В. В. Степанов / Сборник материалов Международной научно-практической конференции «Влияние идей И. Н. Якимова на развитие современной криминалистики», посвященной 130-летию со дня рождения И. Н. Якимова. – М., 2014. – 86–91 с.
10. Салтєвський М. В. Криміналістика (у сучасному вигляді): Підручник.-К.: Кондор, 2005.- 588 с. – с.420
11. Єфімов М. М. Розслідування злочинів проти громадського порядку та моральності : навч. посібник. 2-е вид., доп. і перероб. / М. М. Єфімов. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 188 с.
12. Кузьменко О. П. Огляд місця події в ході розслідування масових заворушень: проблемні питання. Наука і правоохорона. 2014. № 3 (25). Ч. 2. С. 187-191.
13. Мороз І. Участь патрульних поліції в огляді місця події. Підприємство, господарство і право. 2017. № 2. С. 274-277.
14. Криминалистика : Учебник для вузов. Под ред. Р. С. Белкина. – М. : Изд. Группа НОРМА-ИНФРА М, 1999. – 990 с.
15. Салтєвський М. В. Тактичні основи організації і виробництва слідствених дій і отримання інформації від речей : Спеціалізований курс криміналістики: Учебник / Отв. ред. М.В.Салтєвський. – К.: НІІРІО КВШ МВД ССРСР, 1987. – С. 236-237.
16. Шалдирван П. В. Методика розслідування масових заворушень: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Академія адвокатури України. К., 2005. 210 с.
17. Качковський М. С. Особливості огляду місця події під час розслідування умисного введення в обіг на ринку України небезпечної продукції / М. С. Качковський / Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки». – Том 27 (66). – 2014. – № 2. – С. 136-142.
18. Бахин В. П., Михайлов М. А. Особенности расследования криминальных взрывов. Симферополь, 1999. – 56 с.
19. Єфімов М. М. Особливості проведення огляду місця події при розслідуванні масових заворушень. Актуальні проблеми правоохоронної діяльності та юридичної науки : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 19-20 верес. 2013 р.) . Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2013. – С. 365-368.
20. Глотов О. М. Осмотр огнестрельного оружия следователем. Ленинград: Изд-во Ленингр. унив-та, 1984.

Надійшла до редакції 25.11.2019

References

1. Chaplyns'kyu, K. O. (2011) Orhanizatsiyno-taktychni osnovy provedennya slidchoho ohlyadu [Orhanizatsiyno-taktychni osnovy provedennya slidchoho ohlyadu] / K. O. Chaplyns'kyu // Kryminalistychnyy visnyk. - № 1 (15). – S. 22-29. [in Ukr.].
2. Shatalov, A. S. (1993) Tekhnyko-kryminalistycheskoe obespechenye raskrytyya y rassledovanyya prestuplenyy, sovershennykh v uslovyakh massovykh besporyadkov [Techno-criminalistic support for the disclosure and investigation of crimes committed in conditions of mass disorder] : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Moskva: VYUZSH MVD RF, 1993. – 176 s. [in Russ.].
3. Kryminalistyka [Forensics] : Uchebnyk / Pod red. A. N. Vasylyeva. – M.: Yzd-vo MHU, 1980. – S. 253. [in Russ.].
4. Kryminalistyka [Forensic science] : [navch. posib.] / R. I. Blahuta, R. I. Sybirna, V. M. Baranyak ta in. ; za zah. red. YE. V. Pryakhina. – K. : Atika, 2012. – 496 s. [in Ukr.].
5. Kryminal'nyy protsesual'nyy Kodeks Ukrayiny vid 13 kvitnya 2012 roku № 4651-VI. [Criminal Procedure Code of Ukraine of April 13, 2012 No. 4651-VI]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>. [in Ukr.].
6. Khylobok M. P. Sledstvennyy osmotr [Investigation] // Kryminalistyka: Uchebnyk / Pod red. B. A. Vyktorova y R. S. Belkina. – M.: Yuryd. lyt., 1976. – S. 251. [in Russ.].
7. Osobennosti rassledovanyya massovykh besporyadkov [Features of investigation of mass

disorders] : metod. posobye / V. N. Hryhor'ev, L. V. Kapytsa, V. N. Makhov, H. Y. Pychkaleva. Moskva: NYY problem ukreplenyua zakonnosti y pravoporyadka, 1995. 100 s. [in Russ.].

8. Osmotr mesta proysshestvyiia [Inspection of the scene] : Spravochnyk sledovatelya / Ruk. avt. kol. A. A. Levy. – M.: Yuryd. lyt., 1979. – S. 165. [in Russ.].

9. Stepanov, V. V. (2014) Sovremennye problemy osmotra mesta proysshestvyiia / V. V. Stepanov // Sbornyk materialov Mezhdunarodnoy nauchno-praktycheskoy konferentsyy «Vlyyanye ydey Y. N. Yakymova na razvitye sovremennoy kryminalistyky», posvyashchennoy 130-letyuu so dnya rozhdenyya Y. N. Yakymova. – M. – S. 86–91. [in Russ.].

10. Saltevs'kyu, M. V. (2005) Kryminalistyka (u suchasnomu vyhlyadi): Pidruchnyk.-K.: Kondor.-588 s. – s.420 [in Ukr.].

11. Yefimov, M. M. (2018) Rozsliduvannya zlochyniv proty hromads'koho poriadku ta moral'nosti : navch. posibnyk. 2-e vyd., dop. i pererob. / M. M. Yefimov. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav., – 188 s. [in Ukr.].

12. Kuz'menko, O. P. (2014) Ohlyad mistysya podiyi v khodi rozsliduvannya masovykh zavorushen' [Review of the scene during the investigation of mass unrest] : problemni pytannya. Nauka i pravookhorona. № 3 (25). CH. 2. S. 187-191. [in Ukr.].

13. Moroz, I. (2017) Uchast' patrol'nykh politysiy v ohlyadi mistysya podiyi // Pidpryyemstvo, hospodarstvo i pravo. № 2. S. 274-277. [in Ukr.].

14. Kryminalistyka [Forensics] : Uchebnyk dlya vuzov. Pod red. R. S. Belkyna. – M.: Yzd. Hrappa NORMA-YNFRA M, 1999. – 990 s. [in Russ.].

15. Saltevs'kyu, M. V. (1987) Taktycheskiye osnovy orhanyzatsyy y proyzvodstva sledstvennykh deystviy y poluchenye ynformatsyy ot veshchey [Tactical bases of the organization and production of investigative actions and obtaining information from things] : Spetsyalyzirovanny kurs kryminalistyky: Uchebnyk / Otv. red. M.V.Saltevs'kyu. – K.: NYyRYO KVSH MVD SSSR. – S. 236-237. [in Russ.].

16. Shaldyrvan, P. V. (2005) Metodyka rozsliduvannya masovykh zavorushen' [Methods of investigation of mass riots] : dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Akademiya advokatury Ukrayiny. Kyiv. 210 s. [in Ukr.].

17. Kachkovs'kyu, M. S. Osoblyvosti ohlyadu mistysya podiyi pid chas rozsliduvannya umysnoho vvedennya v obih na rynku Ukrayiny nebezpechnoyi produktsiyi [Features of the review of the scene during the investigation of deliberate commissioning of dangerous products on the market of Ukraine] / M. S. Kachkovs'kyu // Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonal'noho unyversyteta ym. V. Y. Vernadskoho Seryya «Yurydycheskiye nauky». – Tom 27 (66). – 2014. – № 2. – S. 136-142. [in Ukr.].

18. Bakhyn, V. P., & Mykhaylov M. A. (1999) Osobennosti rassledovannya kryminal'nykh vzryvov. [Features of investigation of criminal explosions]. Symferopol'. – 56 s. [in Ukr.].

19. Yefimov M. M. Osoblyvosti provedennya ohlyadu mistysya podiyi pry rozsliduvanni masovykh zavorushen' // Aktual'ni problemy pravookhoronnoyi diyal'nosti ta yurydychnoyi nauky [Features of carrying out an inspection of a scene at investigation of mass disturbances. Actual problems of law enforcement and legal science] : mater. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (Dnipropetrovs'k, 19-20 veres. 2013 r.) . Dnipropetrovs'k: Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2013. – S. 365-368. 21. Hlotov O. M. Osmotr ohnestr'el'nogo oruzhyia sledovatelem. Lenynhrad: Yzd-vo Lenynhr. unyv-ta, 1984. [in Ukr.].

20. Glotov, O. M. (1984) Osmotr ognestr'el'nogo oruzhyia sledovatelem. [Inspection of firearms]. Leningrad: Izd-vo Leningr. univ-ta. [in Russ.].

SUMMARY

Lisniak A. I. Organizational and tactical peculiarities of examination in investigation of mass unrest. The scientific article is devoted to covering some aspects of the investigation of mass unrest. Organizational and tactical features of the review during the investigation of mass riots are examined in order to speed up the investigation of the investigated category of criminal offenses.

The author determines that the mechanism of committing most criminal offenses has such an element as traces of criminal activity. Against this background, law enforcement officials take a number of steps and actions to collect traces of committing socially dangerous acts. At the initial stage of the investigation, different types of reviews are essential for obtaining evidential information. In general, the review is a primary and immediate ISA. This is due to the need to obtain information about the circumstances of the event in its original, unaltered state, as any delay causes the loss of material evidence and a change in the picture. In investigating mass unrest, the amount of evidential information that can be seized during effective reviews of various categories is quite significant.

Therefore, the peculiarities of their implementation is a prerequisite for the investigation of the

methods of investigation of certain criminal offenses. In addition, the author emphasizes that it is advisable to involve the following members of the FOG in this category of cases: patrol officers – to ensure the security of the scene; NDECC experts to remove traces of biological origin that may have remained on the scene as a result of the fight; employees of operational units – to detain criminals in hot pursuit. Examination methods can be either concentric (from the periphery to the center) or eccentric: from the center to the periphery when the center is a fire, pogrom, corpse or explosion

Keywords: riots, organization, tactics, investigative (search) actions, inspection.

УДК 343.985

DOI: 10.31733/2078-3566-2019-4-264-270

Сенько А. В.®

аспірант

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРАДІЖОК БАГАЖУ ПАСАЖИРІВ, УЧИНЕНИХ В АЕРОПОРТУ

Висвітлено деякі аспекти розслідування крадіжок багажу громадян, учинених в аеропорту. Розглянуто особливості проведення допиту різних категорій осіб для більш швидкого розслідування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень. Зазначено, що однією з найбільш поширених слідчих (розшукових) дій в кримінальних провадженнях найрізноманітніших категорій є допит, який актуальний і під час розслідування крадіжок багажу пасажирів в аеропортах.

За результатами анкетування працівників правоохоронних органів встановлено, що здебільшого допити потерпілих від крадіжок багажу в аеропорту визначаються як джерело, з якого найчастіше можна отримати інформацію для висунування версій щодо особистості злочинця та подальших слідчих (розшукових) дій.

Серед найбільш поширених організаційно-підготовчих заходів до проведення допиту при розслідуванні крадіжок багажу пасажирів в аеропортах було визначено такі: вивчення матеріалів кримінального провадження; збирання вихідних даних, що стосуються предмета допиту; вивчення особи допитуваного; визначення технічного забезпечення допиту.

Ключові слова: крадіжки, організація, тактика, слідчі (розшукові) дії, допит.

Постановка проблеми. Розслідування будь-якого кримінального правопорушення вимагає від працівників підрозділів Національної поліції України якомога швидшого реагування та проведення найбільш доцільних процесуальних дій на відповідному етапі розслідування. Однією з найбільш поширених слідчих (розшукових) дій у кримінальних провадженнях найрізноманітніших категорій є допит. Не втрачає він актуальності і під час розслідування крадіжок багажу пасажирів в аеропортах. Одразу слід наголосити, що допит є досить складною процесуальною дією в розрізі її проведення та досягнення оптимальних результатів. Тому надання відповідних рекомендацій стосовно його підготовки та проведення безумовно необхідне для практичних підрозділів правоохоронних органів.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідженню концептуальних засад розслідування злочинів присвятили свої праці такі науковці, як Ю. П. Алєнін, В. П. Бахін, В. Д. Берназ, Р. С. Белкін, В. К. Весельський, А. Ф. Волобуєв, В. А. Журавель, А. В. Іщенко, О. Н. Колесніченко, В. В. Лисенко, В. К. Лисиченко, І. М. Лузгін, В. Г. Лукашевич, Є. Д. Лук'янчиков, Ю. Ю. Орлов, М. А. Погорецький, М. В. Салтєвський, Р. Л. Степанюк, Л. Д. Удалова, К. О. Чаплинський, Ю. М. Чорноус, В. Ю. Шепітько, М. П. Яблоков та інші. Проте особливості проведення допитів під час розслідування крадіжок багажу громадян, учинених в аеропорту, не були досліджені у повному обсязі з ураху-

© Сенько А. В., 2019
k_ksmp@dduvs.in.ua